

Nekem nem a történelemoktatással van problémám – noha abban egyetértettünk, hogy érdemes azt is újra végiggondolni, mit kellene benne modernizálni –, hanem attól tartok, egészen egyszerűen praktikusán nem férnek be az új területek. Vagyis nemcsak az a kérdés, hogy mit tanítsunk, hanem az is, hogy mikor. Mi történik akkor, ha a tudományos logikából kiindulva azt mondjuk, hogy a történelemtudomány által főlhalmozott korszerű ismereteket meg akarjuk tanítani a kóbtától kezdve mondjuk 1990-ig, és ugyanezt mondják a magyarosok is? Be akartam vezetni a kommunikációelméletet, szerettem volna megértetni ennek fontosságát velük is. El is fogadták, de azt kérdezték, hogy akkor kimaradjon-e a tananyagból Vörösmarty. Nyilván ez így nem működik. Hiába szeretnék médiaismeretet vagy társadalomismeretet tanítani, meg kell harcolnom érte, és majdnem biztos, hogy visszautasítanak. A hagyományos tantárgyi struktúra miatt nagyon nehéz egy iskolán belül az új területekért megküzdeni.

Az alapkérdésem tehát továbbra is az, hogy lehet-e a történelmen belül olyan abszolút jelenre szóló tartalmakat közvetíteni, amelyek hangsúlyozottan a diákok szükségleteit elégítik ki. Mondok egy példát egy lehetséges megoldásra. Ha a Thuküdidész által leírt tárgyalást odateszem Hitler tárgyalásai mellé, illusztrálván, miként játszanak a nagyhatalmak kis államokkal, akkor ennek van egy jelennek szóló üzenete. Tehát ha nem önmagában csak a görög történelmet tanítjuk, hanem tulajdonképpen valamilyen formában tematikus típusú kiemeléseket végzünk, akkor a történelem is hordozhat nagyon sokféle jelenismereti vonatkozást. Nekem ezért nagyon lényeges a történelem megújítása.

Szabó Ildikó: Azért vagyunk itt, hogy a történelem és a jelenhez szükséges ismeretek viszonyáról beszéljünk. Azok a vizsgálatok, amelyeket végeztem a kollégáimmal, a történelmi ismereteket nem mint valamiféle „an sich” értékeket vizsgálták, hanem – ha szabad játszanom a szavakkal – mint „für sich” ismereteket. Tehát nem azt kérdeztük, tudják-e, ki Tőkés László, mert az bizonyos értelemben „an sich”, hanem azt kérdeztük, hogy milyen nemzetiségű, mert ez viszont már „für sich”. Természetesen nem valami öncélú ismeretként van annak jelentősége, hogy tudják-e a tanítóképzősök, hogy a második világháborúban milyenek voltak a harcfrontok, frontviszonyok, hanem abból a szempontból, hogy ezek a háború alatti viszonyok határozták meg a második világháború utáni Magyarország történelmét, egészen napjainkig. Ugyanígy említhetnék egy nagyon érdekes részletet mindhárom vizsgálatból, például az 1996-ban a középiskolát éppen befejezők körében folytatott vizsgálatunkból, amelyben – hasonlóan a főiskolások és a középiskolások felméréséhez – megkérdeztük az érettségi előtt két héttel, hogy tudásuk szerint melyik országban találhatóak a következő kis régiók: Órség, Mezőség, Burgenland, Csallóköz, Kárpátalja, Vajdaság. Természetesen ők ugyanúgy nem tudták jelentős részben ezeket, ahogy a főiskolások sem tudták. Az a bájos, hogy az Ormánságról sem tudták, hogy Magyarországon van. Azt gondolom azonban, hogy ez egy mutató, egy jéghegy csúcsa, aminek a révén lehet tesztelni azt, hogy – immár átlépve az akadémiai diszciplínák határait –, ezek a kis régiók a maguk komplexitásában jelentenek-e a számukra valamit, nyelvet, kultúrát, néprajzot, tradíciót, földrajzi hovatartozást, dimbet, dombot, hegyet, völgyet, vízierőművet, ami veszélyezteti a Csallóközt, vagy betelepülő szerbeket, akik felborítják az etnikai egyensúlyt, turisztikai élményeket, képeslapot, végvárat, Balassit, egyebet. Nagyon szeretném hangsúlyozni, hogy a történelemnek természetesen van egy önmagáért való értéke, de a tömegoktatásban, a közoktatásban azért legalább ilyen fontos a társadalmi magatartásunkban,